

Για το όνομα της Μακεδονίας

Του Κώστα Δημακόπουλου

Η Ελλάδα φαίνεται να παρακολουθεί αμήχανη τον τελευταίο καιρό τα όσα σε βάρος της συμβαίνουν αναφορικά με την αποκλειστική διεκδίκηση του ονόματος της Μακεδονίας από τα Σκόπια. Η αλήθεια είναι όμως ότι είμαστε μάρτυρες εδώ και χρόνια μιας ηττοπάθειας και εγκατάλειψης της προσπάθειας απ' τους επίσημους και ημιεπίσημους ελληνικούς φορείς, ιδρύματα και υπηρεσίες στο εξωτερικό, ενώ όσοι υπερασπίζονται ακόμη το ελληνικό δίκιο στο ζήτημα αυτό χαρακτηρίζονται ούτε λίγο ούτε πολύ από εκείνους που έρριψαν προ πολλού τις ασπίδες σαν «εθνικιστές».

Κάποιοι Γερμανοί φίλοι πάλι – είτε θεωρούν ότι «οι Έλληνες είναι ένας σπουδαίος λαός, αλλά δεν είναι κράτος», είτε οικτίρουν και ευσπλαχνίζονται μέσα στην κρίση τον «φτωχό και αναξιοπαθούντα ελληνικό λαό» – καταλήγουν συχνά στην διαπίστωση ότι εμείς οι Έλληνες είμαστε «εθνικιστές», επειδή υπερασπιζόμαστε το όνομα της Μακεδονίας, επειδή δεν δεχόμαστε τα τελελεσμένα του Ατίλα στην Κύπρο ή επειδή δεν μοιράζουμε το Αιγαίο όπως ζητάνε οι Τούρκοι.

Είναι αλήθεια ότι όλα τα εθνικά κράτη είναι «φαντασιακές κοινότητες» που ζουν με συλλογικά παραμύθια. Ότι από μια ανώτερη σκοπιά δεν υπάρχει καν ιστορία και γεωγραφία. Αλήθεια είναι ότι εύκολα μπορεί να εξοκείλει η υπεράσπιση των «εθνικών δικαιών» στον αχαλίωτο εθνικισμό. Αλήθεια είναι επίσης ότι τα εθνικά κράτη χάνουν σήμερα ένα μεγάλο μέρος

της σημασίας τους, επειδή δεν τα χρειάζεται πια ο παγκοσμιοποιημένος καπιταλισμός.

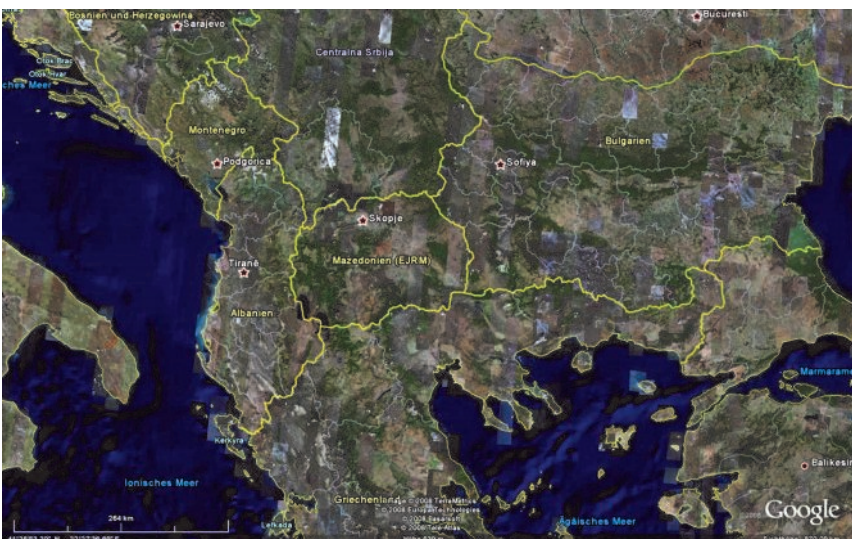
Στις πραγματικές ανακατατάξεις και ιδεολογικές αναδιπλώσεις που παρατηρούνται σήμερα διεθνώς δεν είναι έξυπνο όμως να παραδώσεις αυτό που σε προστάτευε μέχρι τώρα, χωρίς να έχεις εξασφαλίσει προηγουμένως κάτι άλλο, ένα ισοδύναμο μέτρο άμυνας για την επιβίωσή σου. Επειδή οι υπερεθνικοί σχηματισμοί τύπου «Δύση», «NATO», «ΕΕ» κλπ. που υποκαθιστούν εν μέρει τα έθνη, δεν διστάζουν να θυσιάσουν συχνά το «γκαράζ» ή την «αποθήκη», για να σώσουν το «κυρίως σπίτι».

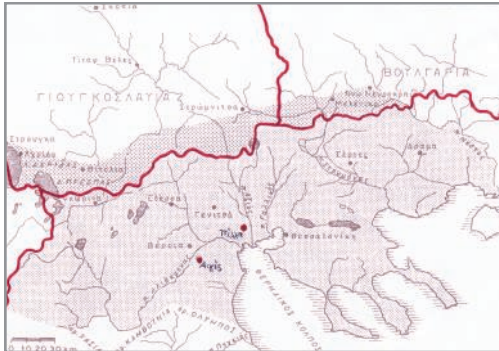
Καθώς δεν πρέπει να περιμένουμε βοήθεια από αλλού, την δουλειά για την υπεράσπιση του ονόματος της Μακεδονίας θα πρέπει να την κάνουμε μόνοι μας – αν μη τι άλλο για να μην εγκαταλείψουμε αυτήν την προσπάθεια στους ακροδεξιούς. Ακόμα κι αν πρόκειται λοιπόν για την τελευταία μάχη, πρέπει να την δώσουμε τώρα – με όσους είναι πρόθυμοι γι' αυτό.

Η «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας» (ΠΓΔΜ) φαίνεται να βρίσκεται σήμερα πολύ κοντά στον στόχο της, να κατακυρώσει δηλαδή διεθνώς υπέρ αυτής το όνομα «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Ιδίως απ' ότου η Αυστρία ανέθεσε στα Σκόπια τον βρώμικο ρόλο να κλείσουν στους πρόσφυγες τα σύνορα στην Ειδομένη, αυτά βλέπουν τις μετοχές τους να ανεβαίνουν διαρκώς σε μια Ευρώπη που χαρακτηρίζεται από την αναβίωση του εθνικισμού και την υποκρίσια. Αλλά και γενικότερα για τα πράγματα γίνονται δύσκολα για την Ελλάδα, που παραπαίει μέσα στην οικονομική και προσφυγική κρίση. Πολλοί είναι αυτοί που αδυνατούν να κατανοήσουν σήμερα τις ελληνικές αντιρρήσεις στο ζήτημα της διένεξης για το όνομα της Μακεδονίας και θεωρούν ότι εμείς είμαστε «ο κακός δυνατός γείτονας» που «απειλεί την μικρή βαλκανική χώρα» στα βόρεια σύνορά μας και «δεν της επιτρέπει να ονομάζεται όπως αυτή επιθυμεί».

Είναι όμως έτσι ή μήπως έχει πέσει κανείς θύμα μιας γιγαντιαίας προπαγανδιστικής απάτης; Θα προσπαθήσω να ανασκευάσω τις πιο διαδεδομένες παρανοήσεις σχετικά με την διένεξη για το όνομα της Μακεδονίας.

Α. Δεν είναι αλήθεια ότι το έδαφος της ΠΓΔΜ είχε ονομαστεί πρώτα «Μακεδονία» και η Ελλάδα επιδίωξε έπειτα, και άρα κακόβουλα, να ονομάσει έτσι τα δικά της εδάφη. Η ελληνική Μακεδονία, με περίπου 2,5 εκατομμύρια κατοίκους σήμερα, Έλληνες Μακεδόνες,

Geografische Grenzen des klassischen Makedoniens (altgriechisches Makedonisches Königreich), rote Linie: die heutigen Grenzen

ονομάζεται έτσι από το 1913, ενώ η περιοχή της ΠΓΔΜ ονομαζόταν ως την δεκαετία του 1940 Vardar Βαλονίνα. Πρώτα ο Χίτλερ και μετά ο Τίτο αναγνώρισαν το 1944 κρατική οντότητα με το όνομα «Μακεδονία» σ' αυτά τα νοτιο-σερβικά εδάφη, ο πρώτος για να εξασφαλίσει την αποχώρηση του στρατού του από την Ελλάδα, ο δεύτερος για να προχωρήσει στην αιματηρή αποβουλγαροποίηση του πληθυσμού και να εδραιώσει τις εδαφικές του βλέψεις ενάντια στην Ελλάδα και την Βουλγαρία.

Β. Δεν είναι αλήθεια ότι η ΠΓΔΜ κατέχει το μεγαλύτερο μέρος της γεωγραφικής περιοχής της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που ονομαζόταν «Μακεδονία» και που διαμοιράστηκε στους βαλκανικούς πολέμους και άρα ότι έχει τα περισσότερα δικαιώματα στο όνομα. Η αλήθεια είναι ότι η Ελλάδα πήρε το 1913 με την Συνθήκη του Βουκουρεστίου το 51,56%, η Βουλγαρία το 10,12% και η Σερβία/Γιουγκοσλαβία το 38,32% απ' το έδαφος της οθωμανικής Μακεδονίας. Οι αριθμοί θεμελιώνουν και τα αντίστοιχα κρατικά δικαιώματα στο όνομα.

Γ. Δεν είναι αλήθεια ότι η Ελλάδα απειλεί την ΠΓΔΜ. Η αλήθεια είναι, αντίθετα, ότι τα Σκόπια συνεχίζουν αδιάλειπτα την αλυτρωτική πολιτική του Τίτο για την απελευθέρωση των «σκλαβωμένων αδελφών» στην «Μακεδονία του Αιγαίου» και την «Μακεδονία του Πιρίν» - τον τελευταίο καιρό όχι τόσο ως επιδίωξη προσάρτησης ξένων εδαφών, όσο στο όνομα της προστασίας των «μακεδονικών μειονοτήτων» σε Ελλάδα και Βουλγαρία. Η ιδεολογία του αλυτρωτισμού ήταν εγγενής προϋπόθεση της γένεσης της «Μακεδονίας» του Τίτο και ο μεσσιανισμός της ερχόμενης «μεγάλης και επανενωμένης Μακεδονίας» είναι υπόγειο συστα-

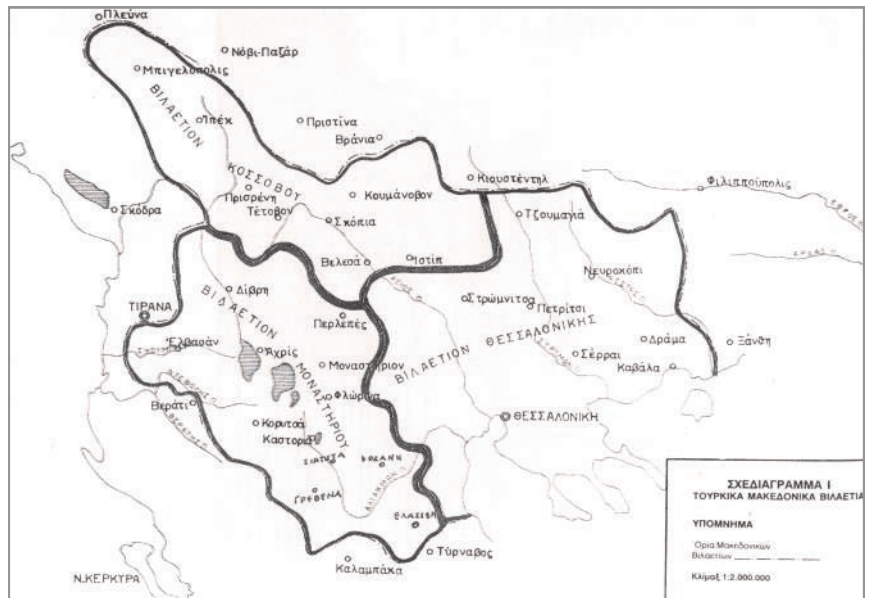
τικό στοιχείο του εθνικισμού των Σκοπίων μέχρι και σήμερα. Ο αλυτρωτισμός αυτός βρίσκεται την συνέχεια του στο εσωτερικό της χώρας με την αντιπαράθεση των Σλαβόφωνων προς την μεγάλη (25% σε σύνολο δύο εκατομμυρίων κατοίκων) μειονότητα των Αλβανών που θεωρούν ότι καταπιέζονται, λόγος για τον οποίον είχε ξεσπάσει όλο το 2001 εμφύλιος πόλεμος στην ΠΓΔΜ, ενώ νέες ένοπλες συγκρούσεις σημειώθηκαν τον Μάιο του 2015, με αποτέλεσμα να καταρρεύσει η κυβέρνηση.

Δ. Δεν είναι αλήθεια ότι η ΠΓΔΜ έχει πιο πολλά δικαιώματα από την Ελλάδα πάνω στο όνομα από την αρχαία ιστορία. Αλήθεια είναι ότι οι Σκοπιανοί καπηλεύονται ασύστολα την εθνική κληρονομιά των Ελλήνων και θα μπορούσαν με τον ίδιο παραλογισμό να ονομάζονται και «Ελλάδα».

Ε. Δεν είναι αλήθεια ότι η Ελλάδα απαγορεύει στον βόρειο γείτονα την χρήση του ονόματος «Μακεδονία». Η αλήθεια είναι ότι η Ελλάδα δεν έχει καμιά αντίρρηση γι' αυτό, αρκεί το όνομα να έχει ένα γεωγραφικό περιορισμό, π.χ. Βόρεια Μακεδονία, Άνω Μακεδονία, Μακεδονία του Βαρδάρη. Εφ' όσον όμως αυτό δεν το δέχονται, θα έπρεπε να σκεφθεί κανείς έναν εθνολογικό περιορισμό: Ελληνική Μακεδονία για την Ελλάδα, Βουλγαρική Μακεδονία για την Βουλγαρία, Νοτιοσλαβική Μακεδονία για την ΠΓΔΜ. Ή ίσως: Σλαβοαλβανική Μακεδονία, γιατί όχι; Αλλά erga omnes,

„Wir schreien lautstark, dass Griechenland kein Recht auf das Ägäis-Makedonien hat“, aus der Zeitung „Nova Makedonia“ vom 28.9.1946.

Για το όνομα της Μακεδονίας

έναντι όλων, στο εσωτερικό και το εξωτερικό της χώρας, και με όλα τα σχετικά επίθετα και επιρρήματα.

ΣΤ. Το πιο ισχυρό επιχείρημα της ΠΓΔΜ είναι ότι ο καθένας έχει το δικαίωμα να ονομάζεται όπως αυτός επιθυμεί. Αυτό είναι σωστό, ο κανόνας αυτός υπάρχει στο διεθνές δίκαιο, και καταλαβαίνει κανείς μέχρι ενός ορισμένου σημείου εκείνους που εξανίστανται με την απαίτηση της Ελλάδας να «βαφτιστεί» αλλιώς η «Μακεδονία» των Σκοπίων.

Στο διεθνές δίκαιο υπάρχει όμως και ο κανόνας της απαγόρευσης κατάχρησης δικαιώματος. Σημαίνει: Ακόμα κι αν έχεις ένα τυπικό δικαίωμα, δεν επιτρέπεται να το ασκήσεις για να βλάψεις κάποιον, ιδίως όταν οι ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης περίπτωσης αντίκειται στην αρχή της καλής πίστης. Τα Σκόπια έχουν υπογράψει ως ΠΓΔΜ την Ενδιάμεση Συμφωνία του 1995 που τα δεσμεύει να διεξάγουν συνομιλίες με την Ελλάδα με πνεύμα καλής πίστης, ώστε να βρεθεί μια αμοιβαία αποδεκτή λύση στο θέμα του ονόματος. Ακόμα και το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, όπου προσέφυγαν στις 17.11.2008 τα Σκόπια, καταδίκασε μεν την Ελλάδα για την άρνησή της να συγκατανεύσει στην εισδοχή της ΠΓΔΜ στο ΝΑΤΟ, θύμισε όμως ρητά στα Σκόπια την υποχρέωσή τους να διαπραγματευτούν με πνεύμα καλής θέλησης με την Ελλάδα, ώστε να βρεθεί μια κοινά αποδεκτή λύση στο όνομα (απόφαση του ΔΔΧ της 05.12.2011). Σήμερα οι ιθύνοντες της ΠΓΔΜ αρνούνται με επιθετικό και κατηγορηματικό τρόπο οποιαδήποτε υποχώρηση στο θέμα αυτό. Όμως για τα κρατικά δικαιώματα στην περιοχή με το όνομα «Μακεδονία» έχουν δοθεί δύο βαλκανικοί και δύο παγκόσμιοι πόλεμοι εκεί – πριν από όχι και

τόσο μεγάλο ιστορικό χρόνο. Δεν είναι καλό να παίζει κανείς με τα πράγματα αυτά σε μια εποχή που ο εθνικισμός αναβιώνει παντού στην Ευρώπη. Η διένεξη για το όνομα της Μακεδονίας δεν γίνεται για αρχαία σύμβολα ή για ξεπερασμένες ιδέες, αλλά για πολύ επίκαιρα ζητήματα. Η Ελλάδα, έχοντας διανύσει τα δύο τρίτα του δρόμου της συνάντησης, θα ήθελε να δει τον βόρειο γείτονά της σαν πλήρες μέλος μέσα στο ΝΑΤΟ και την ΕΕ και να συνεργαστεί μαζί του σ' όλα τα επίπεδα. Όχι όμως να έχει μόνιμο θέμα τριβής μαζί του. *Pacta sunt servanda*, οι συμφωνίες, όπως η Ενδιάμεση Συμφωνία του 1995, πρέπει να τηρούνται. Όταν όμως μια συμφωνία προφανώς δεν δεσμεύει τον ένα, τότε παύει να δεσμεύει και τον άλλο.

Η χώρα μας, χωρίς να ανήκει στους πολεμοκάπηλους, υπερασπιζόταν την Δύση (ΝΑΤΟ και ΕΕ) στα 40 χρόνια του ψυχρού πολέμου στην πρώτη γραμμή του μετώπου των Βαλκανίων. Υπάρχουν χαρακτηριστικές δεσμεύσεις των ΗΠΑ, του ΝΑΤΟ και της ΕΕ υπέρ της Ελλάδας στο θέμα του ονόματος της Μακεδονίας. Μερικά παραδείγματα: ΗΠΑ, Υπουργός Εξωτερικών Stettinius, 1944: «Δημαγωγία τα περί 'μακεδονικού έθνους'», ΝΑΤΟ 2008 και έκτοτε: «Μόνον με κοινά αποδεκτή ονομασία μπορεί να γίνει μέλος η ΠΓΔΜ», ΕΕ 1992: «Αναγνώριση της ΠΓΔΜ μόνον με όνομα που δεν θα περιέχει καν την λέξη 'Μακεδονία'», ΕΕ 2008 και έκτοτε: «Διαπραγματεύσεις εισόδου μόνον με αμοιβαία αποδεκτή λύση στο όνομα».

Θα καταφέρουν τα Σκόπια να αντιστραφούν όλα αυτά στο αντίθετο; Θα καταφέρουν να εξευτελίσουν την Ενδιάμεση Συμφωνία του 1995, να γίνει το μαύρο άσπρο αναφορικά με την άντληση δικαιωμάτων από την αρχαιότητα, να αγνοηθεί η χρονική (από το 1913) και τοπική (51,56%) προτεραιότητα της Ελλάδας στην περιοχή αναφορικά με την χρήση του ονόματος, να πουλήσουν τον εγγενή αλυτρωτισμό τους ως δήθεν ενδιαφέρον για τα «ανθρώπινα δικαιώματα» στην Ελλάδα; Θα προδώσουν οι παλιοί σύμμαχοι την Ελλάδα τώρα που ο καθένας κοιτάει να σώσει τον εαυτό του; Θα πέσουν οι αριστεροί φίλοι στην παγίδα των «αντι-εθνικιστικών» αντανάκλαστικών και της υπεράσπισης της «αδικούμενης μικρής χώρας που της στερούν το όνομα»; Από εμάς εξαρτάται. Οψόμεθα. ■

Κώστας Δημακόπουλος, Βερολίνο
Νομικός και Πολιτικός Επιστήμονας

Ο Κώστας Δημακόπουλος έχει σπουδάσει νομικά και πολιτικές επιστήμες στην Ελλάδα (Πανεπιστήμιο Αθηνών) και Γερμανία (Πανεπιστήμια Βόννης και Βερολίνου). Ήταν για πολλά χρόνια επιστημονικός συνεργάτης της Νομικής Σχολής του Ελεύθερου Πανεπιστημίου του Βερολίνου στην έδρα Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης και έχει συγγράψει βιβλία και άρθρα στα γερμανικά και ελληνικά με κέντρο βάρους το δίκαιο των μεταναστών και την μεταναστευτική πολιτική. Έχει εκπροσωπήσει τον ελληνοισμό της Γερμανίας σε διάφορα συλλογικά όργανα, π.χ. ήταν για χρόνια πρόεδρος της μόνιμης επιτροπής «δίκαιο των αλλοδαπών» της συνομμοσπονδίας των μεταναστευτικών οργανώσεων της Γερμανίας «*Bundesarbeitsgemeinschaft der Immigrantenverbände in der Bundesrepublik Deutschland*» και έχει τιμηθεί γι' αυτό. Είναι παντρεμένος με Γερμανίδα, έχει τέσσερα παιδιά και ζει στο Βερολίνο και την Αθήνα.